

**Kotkan vammaispoliittisen
ohjelman luonnosversio 15.12.2022**

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE

- 1. VAMMAISTEN ASIOIHIN VAIKUTTAVAT TÄRKEIMMÄT LAIT**
 - **YK:N VAMMAISSOPIMUS**
 - **YHDENVERTAISUUSLAKI (2014/1325)**
 - **KUNTALAKI (2015/410)**
 - **VAMMAISPALVELULAKI (1987/380)**
 - **KEHITYSVAMMALAKI (1977/519)**
- 2. ELÄMINEN ITSENÄISESTI, OSALLISUUS JA YHDENVERTAISUUS**
- 3. ESTEETTÖMYYS JA SAAVUTETTAVUUS**
- 4. TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN JA TURVALLISUUS**
- 5. PERHE-ELÄMÄ JA VANHEMMUUS**
- 6. VARHAISKASVATUS, KOULU JA TYÖ**
- 7. TERVEYS JA KUNTOUTUS**
- 8. VAPAA-AIKA**
- 9. JÄRJESTÖTOIMINTA JA VAIKUTTAMINEN**
- 10. VAMMAISNEUVOSTO**
- 11. VAMMAISVAIKUTUSTEN ARVIOINTI**
- 12. VAMMAISPOLIITTISEN OHJELMAN TOIMENPITEET ALAOTSIKOITTAIN**

ESIPUHE

Yhteiskunnan velvollisuus on poistaa syrjintään perustuvaa eriarvoisuutta sekä rakenteellisia ja asenteellisia esteitä, jotka haittaavat vammaisen oikeuksien toteutumista. Yhteiskunnan tulee toimia jokaisen ihmisen synnynnäisen arvon ja erilaisuuden kunnioittamisen edistämiseksi, yhdenvertaisten mahdollisuuksien ja kunnioittavan kohtelun sekä fyysisen koskemattomuuden takaamiseksi. Nämä velvollisuudet tulee huomioida kaikessa kaupungin toiminnassa, suunnittelusta toteutukseen. On tärkeää muistaa, että mitä vähemmän esteitä on, sitä vähemmän on tarvetta erityisratkaisuille ja -palveluille.

Kotkan vammaispoliittinen ohjelma on päivitetty vastaamaan YK:n yleissopimuksen keskeisiä periaatteita. Kaiken yhteiskunnan toiminnan tulee pohjautua syrjimättömyyden, yhdenvertaisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden, osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden periaatteille. Vammaiset henkilöt tulee ottaa mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon ja heillä tulee olla yksilöllinen vaikutusmahdollisuus itseään koskeviin suunnitelmiin. Vammaisten henkilöiden tulee saada sellaisia taloudellisia tukia ja vaikuttavia palveluita, joiden avulla heidän osallisuuttaan ja itsemääräämisoikeuttaan tuetaan. Vammaisella henkilöllä on oikeus koulutukseen ja työhön, parisuhteeseen, seksuaalisuuteen, perheeseen ja omiin lapsiin. Hänellä on oikeus vaikuttaa asumista koskeviin valintoihin, tavoitella mahdollisimman itsenäistä elämää ja nauttia kotirauhasta. Vammaisten lasten ja naisten oikeuksien toteutuminen tulee erityisesti huomioida haavoittuvan asemansa vuoksi.

Tämä vammaispoliittinen ohjelma on tiivistelmä vammaisten oikeuksista ja niistä toimenpiteistä, joita yhteiskunnalta sekä kaupungilta vaaditaan asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä on muistutus niistä valinnoista, joita on tehtävä ja niistä mahdollisuuksista, jotka ovat vielä käyttämättä tavoitellessamme esteetöntä ja saavutettavaa, mahdollisimman oman näköistä elämää jokaiselle kuntalaiselle. Toivottavasti tämä tukee asennemuutosta kohti huomaamatonta esteettömyyttä, jolloin kaikessa kaupungin toiminnassa, suunnittelusta toteutukseen esteettömyys ja saavutettavuus olisivat ensisijaiset vaihtoehdot.

1. VAMMAISTEN ASIOIHIN VAIKUTTAVAT TÄRKEIMMÄT LAIT

YK:N VAMMAISSOPIMUS

YK:n yleiskokous hyväksyi täysistunnossaan 13.12.2006 YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista. Suomi allekirjoitti sen ensimmäisten maiden joukossa maaliskuussa 2007, mutta se tuli Suomessa voimaan vasta 10.6.2016. Sopimuksen ratifiointi edellytti muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön ja siinä yhteydessä säädettiin yhdenvertaisuuslaki.

YK:n yleissopimuksessa määritellään vammaisuus seuraavasti: "Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, jonka vuorovaikutus erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa." YK:n vammaissopimuksessa on kysymys ennenkaikkea vammaisten ihmisoikeuksista.

Sopimuksen tärkeä tavoite on muuttaa asenteita ja lähestymistapoja vammaisia henkilöitä kohtaan sekä tehdä monipuolisesti erilaisia toimia syrjinnän poistamiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Sopimuksen tulkintaa ohjaavana yleisinä periaatteina ovat osallistuminen, osallisuus sekä esteettömyys ja saavutettavuus laaja-alaisesti ymmärrettyinä. Kotkan kaupungin sekä koko yhteiskunnan toiminnan tulee ottaa nämä asiat huomioon kaikessa päätöksenteossa sekä suunnitelmissa, jotka koskevat kaupungin tulevaisuutta.

YHDENVERTAISUUSLAKI (2014/1325)

Yhdenvertaisuuslaki tuli Suomessa voimaan vuoden 2015 alussa. Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaissa on kielletty sekä suora että epäsuora syrjintä. Epäsuora syrjintä on usein tahatonta, mutta siltikin rangaistavaa. Kaikki erilainen kohtelu ei kuitenkaan ole syrjivää vaan positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan laissa tilanteita, joissa erilainen kohtelu on tarkoituksenmukaista yhdenvertaisuuden

edistämiseksi taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Tällöin kyse ei ole syrjinnästä. Lisäksi tarvittaessa on tehtävä kohtuullisia mukautuksia, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Myönteinen asennoituminen vammaisia kohtaan helpottaa arkipäiväistä kanssakäymistä. Myönteisten asenteiden lisäämisessä korostuu tiedottaminen ja koulutus.

KUNTALAKI (2015/410)

Kaupungilla on kuntalakiin perustuva velvollisuus huolehtia palveluiden ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta. Kunnan tehtävä on myös huolehtia asukkaidensa mahdollisuuksista osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan yhdenvertaisesti. Valtuuston tehtäviin kuuluu huolehtia tarjolla olevien mahdollisuuksien ja käytössä olevien menetelmien monipuolisuudesta ja vaikuttavuudesta.

Kuntalakiin perustuva ja kaupunginhallituksen asettama vammaisneuvosto on kaupungin vaikuttamistoimielin, jolla on mahdollisuus osallistua kaupungin toiminnan suunnitteluun ja seurantaan vammaisten kokonaishyvinvointiin ja toimintakykyyn vaikuttavissa asioissa. Vammaisneuvostossa on sekä vammaisyhdistysten että kaupungin luottamustoimielinten edustajia. Kaupunginhallitus huolehtii vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä.

Kaupungin tulee tiedottaa riittävästi palveluista, taloudesta ja valmistelussa olevista asioista niiden käsittelyprosessin eri vaiheissa. Viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet. Tiedon saavutettavuuden varmistamiseksi tiedotuksessa käytetään eri kanavia monipuolisesti.

VAMMAISPALVELULAKI (1987/380)

Vammaispalvelulain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä (1§). Laki velvoittaa kunnan huolehtimaan siitä, että vammaisille tarkoitettut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Osa palveluista on määrärahasidonnaisia, mutta osa on subjektiivisia oikeuksia eli kaupungilla on ehdoton velvollisuus järjestää palvelu, mikäli asiakas täyttää palvelun myöntämisedellytykset. Vammaispalvelulaissa on useita sellaisia palveluita, joita ei kehitysvammalain perusteella myönnetä ja siten kehitysvammaiset ovat oikeutettuja niihin tämän lain perusteella.

Vammaispalvelulaki turvaa vammaiselle henkilölle oikeuden saada henkilökohtaista apua päivittäisiin toimiin sekä kotona että sen ulkopuolella.

KEHITYSVAMMALAKI (1977/519)

Kehitysvammalaissa on säännökset erityishuollon antamisesta henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluksia (1 §) . Erityishuollon tarkoituksena on edistää tällaisen henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito.

Vammaislainsäädäntöä ollaan uudistamassa osana SOTE-uudistusta. Yksi keskeinen päämäärä uudistuksessa on kehitysvammalain ja vammaispalvelulain yhdistäminen. Tämänkin uudistuksen pohjana on YK:n vammaissopimus.

2. ELÄMINEN ITSENÄISESTI, OSALLISUUS JA YHDENVERTAISUUS

Itsemääräämisoikeus on jokaisen ihmisen perus- ja ihmisoikeus, joka on kirjattu Suomen perustuslakiin, YK:n vammaissopimukseen ja kehitysvammalakiin. Vammaisilla henkilöillä tulee olla yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus valita asuinpaikkansa sekä se, missä ja kenen kanssa he asuvat. Vammaisilla, aikuistuvilla nuorilla on yhdenvertainen oikeus itsenäistyä kuin muillakin saman ikäisillä nuorilla. Vammaisen nuoren vanhemmat tarvitsevat usein tietoa mm. erilaisista asumispalveluista ja nuoren tukemisesta itsenäisempään asumiseen muuttaessa, mutta myös tietoa vammaisen nuoren oikeuksista. He tarvitsevat erityistä tukea ja ohjausta vastuun siirtämisessä ammattihenkilökunnalle ja luottamuksellisen ilmapiirin luomiseksi.

Vammaiset ihmiset käyttävät samoja palveluita kuin kaikki muutkin, mutta voivat tarvita niiden lisäksi erityisiä palveluja, jotta vammaisten osallisuus yhteisön jäsenenä toteutuisi yhdenvertaisesti vammattomien kanssa. Vammaispalvelulain nojalla myönnettäviin palveluihin ja tukitoimiin kuuluvat mm. sopeutumisvalmennus, kuntoutusohjaus ja päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet. Vaikeavammaisille näiden lisäksi myönnettäviä palveluja ovat mm. asunnon muutostyöt, henkilökohtainen apu, kuljetuspalvelu, palveluasuminen ja päivätoiminta. Vammaisten itsemääräämisoikeuden vahvistaminen, itsenäisen päätöksenteon tukeminen ja mahdollisimman itsenäiseen elämään ohjaaminen tulee olla ensisijainen lähtökohta vammaisille suunnattujen palveluiden toteuttamisessa. Rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää vain laissa mainituissa poikkeustilanteissa.

Osallisuus tarkoittaa jonkin yhteisön jäsenenä olemista ja toimimista niin, että syntyy kokemus yhteisöön kuulumisesta. Se toteutuu yksilön ja yhteisön välisessä vuorovaikutuksessa. Osallisuus merkitsee mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä. Erityisen tärkeää vammaisen näkökulmasta on päästä osallistumaan häntä koskevaan päätöksentekoon; tämä koskee myös vammaisia lapsia. Vammaisen lapsen näkemysten selvittäminen ei ole itsestäänselvyys, koska luullaan, että lapsi ei kykene ymmärtämään käsiteltävää asiaa tai jos lapsen kommunikointi on vaikeaa. Nämä asiat eivät kuitenkaan saa olla esteenä hänen omien näkemystensä selvittämiselle.

Kaikki henkilöt ovat yhdenvertaisia lain edessä. Lain mukaan he ovat oikeutettuja, ilman minkäänlaista syrjintää, yhdenvertaiseen lakiin perustuvaan suojaan ja yhdenvertaisiin lakiin perustuviin etuihin. Vammaisuuteen perustuva syrjintä on kielletty. Vammaisella henkilöllä tulee olla mahdollisuus nauttia kaikista oikeuksista yhdenvertaisesti muiden kanssa. Vastuu oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta on julkisen sektorin päättäjillä. Päätöksenteon perusta on lainsäädännössä sekä siihen liittyvässä ohjeistuksessa. Yhdenvertaisuuslain mukaisen positiivisen erityiskohtelun keinoin voidaan taata myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten yhdenvertaisuus muihin kuntalaisiin nähden. Vammaisten erityistarpeiden huomioon ottaminen palvelujen ja tukitoimien tarvetta arvioidessa kuuluu positiiviseen erityiskohteluun.

Ote vammaisyleissopimuksen artiklasta 19, Eläminen itsenäisesti ja osallisuus yhteisössä:

”vammaisten henkilöiden saatavissa on valikoima kotiin annettavia palveluja sekä asumis- ja laitospalveluja sekä muita yhteiskunnan tukipalveluja, mukaan lukien henkilökohtainen apu, jota tarvitaan tukemaan elämistä ja osallisuutta yhteisössä ja estämään eristämistä tai erottelua yhteisöstä”

3. ESTEETTÖMYYS JA SAAVUTETTAVUUS

Jotta vammaisella henkilöllä olisi mahdollisuus itsenäiseen elämään ja osallistumiseen itsenäisesti ja täysimääräisesti kaikilla elämän alueilla, tulee hänelle vammaisyleissopimuksen artiklan 9 mukaan taata muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään.

Tähän liittyy mm. rakennetun ympäristön, katujen ja kevyen liikenteen väylien sekä pysäköintipaikkojen esteettömyys. Esteetön julkinen liikenne edesauttaa yhdenvertaista liikkumista. Myös palvelut ja viestintä pitää olla kaikkien saavutettavissa. Vammaisten pitää pystyä osallistumaan työelämään, opiskeluun sekä vapaa-ajan harrastustoimintaan esim. kulttuuri- ja urheilupalveluihin. Esteettömyys ei ole vain liikkumisen esteiden poistamista, vaan siinä pitää ottaa huomioon myös mm. näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat. Julkisen tiedottamisen ja viestinnän tulee olla kaikille saavutettavaa ja monikanavaisesti toteutettua, sillä kaikilla ei ole mahdollisuutta saavuttaa vain internetin kautta tapahtuvaa tiedottamista. Tämä pitää pystyä toteuttamaan ilman, että vammaiselle aiheutuu lisäkuluja.

Esteettömyys ei kosketa vain vammaisia ihmisiä, vaan se lisää myös kaikkien muiden turvallisuutta ja elämänlaatua. Esteettömyyden huomioiminen jo toimintojen suunnitteluvaiheessa ei yleensä lisää kustannuksia.

Vammaisen henkilön tulee voida käyttää oikeuttaan sanan- ja ilmaisuvapauteen, mukaan lukien vapaus etsiä, vastaanottaa ja välittää tietoja ja ajatuksia yhdenvertaisesti muiden kanssa eri viestintätapoja mm. viittomakieltä, pistekirjoitusta tai puhetta tukevia ohjelmistoja käyttäen (Vammaisyleissopimus artikla 21)

Otteita vammaisyleissopimuksen artiklasta 9, Esteettömyys ja saavutettavuus:

”toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin”

”varmistetaan, että yksityiset tahot, jotka tarjoavat yleisölle avoimia tai tarjottavia tiloja ja palveluja, ottavat huomioon kaikki esteettömyyden ja saavutettavuuden osatekijät vammaisten henkilöiden kannalta”

”järjestetään avustajia ja muuta apua, mukaan lukien oppaat, lukijat ja koulutetut viittomakielen tulkit, helpottamaan yleisölle avoimien rakennusten ja muiden tilojen esteettömyyttä”

4. TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN JA TURVALLISUUS

Vammaisen henkilön toteutuneen ja koetun turvallisuuden perustana ovat perusvapaudet sekä vammaisten ihmisten ihmisarvon tunnustaminen ja synnynnäisen arvon kunnioittaminen. Vammaisten oikeuksien toteutumisen esteenä ovat ensisijaisesti asenteet, ennakkoluulot ja tietämättömyys. Vammaiset ovat yksi haavoittuvimmista ryhmistä, jotka kokevat vähättelyä, epäasiallista kohtelua, hyväksikäyttöä ja väkivaltaa fyysisen ominaisuutensa tai sairautensa vuoksi. Lähisuhdeväkivalta saattaa alkaa vammaisten tai liikuntarajoitteisten kohdalla jo lapsuudessa. Pitkäkestoiseen, lapsena koettuun väkivaltaan liittyvä eriarvoisuus kehittyy varhain ja altistaa väkivallalle myöhemmin. Väkivaltaan tottuminen ja sen normalisoituminen vaikeuttavat sen kyseenalaistamista ja tunnistamista.

Vammaisille on tarjolla erilaisia asumismuotoja, joissa turvallisuus ja riskit vaihtelevat. Käyttäjälähtöinen suunnittelu lisää turvallisuutta niin kotona, asuinympäristössä, työssä kuin myös hätätilanteissa. Selkeät ohjeet ja ennakointi ehkäisevät onnettomuuksia ja tieto esim. omista oikeuksista, omasta seksuaalisuudesta ja rajoista tukevat itsetunnon kehitystä ja suojaavat hyväksikäytöltä. Asenteiden muutostyöllä ja tiedon jakamisella voidaan lisätä suvaitsevaisuutta ihmisten välillä ja vähentää vähättelyä ja väkivaltaa. Selkeiden ryhmärajojen rikkominen esim. vammaisten integroituminen varhaiskasvatuksessa lisää luonnollista kohtaamista erilaisten lasten välillä ja poistaa vanhempien ennakkoluuloja.

Ote vammaisyleissopimuksen artiklasta 8, Tietoisuuden lisääminen:

”lisätään tietoisuutta vammaisista henkilöistä koko yhteiskunnassa, myös perheiden tasolla, ja edistetään vammaisten henkilöiden oikeuksien ja arvon kunnioittamista”

”torjutaan vammaisiin henkilöihin liittyviä, myös sukupuoleen ja ikään perustuvia, stereotyyppioita, ennakkoluuloja ja haitallisia käytäntöjä kaikilla elämänalueilla”

Ote vammaisyleissopimuksen artiklasta 16, Vapaus hyväksikäytöstä, väkivallasta ja pahoinpitelystä:

”toteuttavat lisäksi kaikki asianmukaiset toimet estääkseen kaikki hyväksikäytön, väkivallan ja väärinkäytösten muodot varmistamalla muun muassa vammaisille henkilöille sekä heidän perheilleen ja huoltajilleen annettavan sukupuoleen ja ikään sovitun avun ja tuen asianmukaiset muodot, myös antamalla tietoa ja koulutusta siitä, miten hyväksikäyttö-, väkivalta- ja väärinkäytöstapauksia vältetään ja tunnistetaan ja miten niistä ilmoitetaan”

5. PERHE-ELÄMÄ JA VANHEMMUUS

Vammaisuus koskettaa perheitä eri tavoin. Vammaisperheet ovat yhtä monimuotoisia kuin muutkin perheet. YK:n vammaissopimuksen 23. artiklan mukaan vammaisilla henkilöillä on yhtäläinen oikeus perustaa perhe ja päättää lasten lukumäärästä kuin muillakin. Perheenjäsenen vammaisuus lisää kuitenkin usein tarvetta perheiden erityispalveluille peruspalveluiden lisäksi.

Vammaisen lapsen syntyessä vanhemmat tarvitsevat palveluohjausta sekä riittävää tukea lapsen ja parisuhteen hoitoon. Raskaus- ja vauva-ajan tuen ja ohjauksen tavoitteena on ennaltaehkäistä ongelmia, varmistaa kiintymyssuhteen syntyminen, vanhempi-lapsisuhteen sekä perheen yhteenkuuluvuuden lujittuminen. Perheissä, joissa vanhemman voimavaroja kuormittavat myös muut seikat, esim. yksinhuoltajuus, matala sosioekonominen asema tai turvaverkon heikkous, on kiinnitettävä erityistä huomiota vanhempien jaksamiseen ja tarjottava ennaltaehkäisevästi erilaisia tukimuotoja.

Vammaisen lapsi tarvitsee usein paljon apua, mutta kaikki tarpeet eivät liity pelkästään vammaan. Suurin osa tarpeista liittyy tavalliseen lapsuuteen. Vamma ei poista lapsen tarvetta ja oikeutta läheisiin ihmissuhteisiin ja osallistumiseen. Erityistarpeiden ollessa kyseessä ammattilaisten tulee muodostaa yhdessä lapsen vanhempien kanssa kasvatuksen ja kuntoutuksen tukiverkko. Kaikki verkon toimijat tulee nähdä kumppaneina. Vastuu palveluohjauksesta on aina viranomaistaholla.

Vammaisen henkilö voi olla perheessä myös toinen vanhemmista ja hänen tulee saada tukea ja apua voidakseen toimia vanhempana ja puolisona sekä varmistaa lapsen oikeus vanhempaansa, vaikka hänellä olisi vamman tuomia rajoitteita esimerkiksi liikkumisessa. On myös huomioitava, että vammaisen yksinhuoltajan tarvitsemat palvelut voivat olla erityisen suuret. Palveluissa on huomioitava vanhemman tarpeiden lisäksi lapsen osallistumisen ja harrastamisen tarpeet. Vammaisperheiden väliseen vertaistukeen on tarjottava mahdollisuuksia.

Sosiaalihuoltolaki (2014/1301) määrittää, että sosiaalihuollon asiakkaalla tulee olla omatyöntekijä, jonka tehtävänä on huolehtia asiakkaan kokonaistilanteesta, monialaisesta yhteistyöstä ja tarpeiden mukaisten palvelujen saamisesta.

Otteita vammaisyleissopimuksen artiklasta 23, Kodin ja perheen kunnioittaminen:

”tunnustetaan vammaisten henkilöiden oikeudet päättää vapaasti ja vastuullisesti lastensa määrästä ja ikäerosta ja saada ikänsä mukaista tietoa ja lisääntymisterveys- ja perhesuunnitteluvalistusta, ja annetaan tarvittavat keinot näiden oikeuksien käyttämiseen”

”varmistavat vammaisten henkilöiden oikeudet ja vastuut, jotka liittyvät huoltoon ja holhoukseen, edunvalvontaan, lasten adoptointiin tai vastaaviin järjestelmiin”

”varmistavat, että vammaisilla lapsilla on yhdenvertaiset oikeudet perhe-elämään”

”varmistavat, ettei lasta eroteta vanhemmistaan näiden tahdon vastaisesti, jolleivät toimivaltaiset viranomaiset, joiden päätökset voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittaviksi, sovellettavien lakien ja menettelyjen mukaisesti toteaa erottamisen olevan tarpeen lapsen edun turvaamiseksi”

”Missään tapauksessa lasta ei saa erottaa vanhemmistaan lapsen oman tai toisen tai molempien vanhempien vammaisuuden perusteella.”

6. VARHAISKASVATUS, KOULU JA TYÖ

Vammaisten lasten varhaiskasvatus tulee järjestää osana tavallista varhaiskasvatusta. Lapsen erityistarpeet voivat ilmetä eri tavoin ja lapselle voidaan useimmiten antaa tarvittava tuki varhaiskasvatuksessa. On tärkeää, että lapsi saa tarvittavat tukitoimet yksilöllisesti ja oikea-aikaisesti. Edellä mainituissa tukitoimissa tulee huomioida lapsen toiveet, mieltymykset sekä tavoitteet ikä- ja kehitystaso huomioon ottaen.

Perusopetuksen tulee tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen (Perusopetuslaki 2§). Tämä sisältää sen, että lapset kasvavat erilaisuuteen myönteisesti suhtautuen. Vammaisten henkilöiden työllistyminen ammatillisten opintojen jälkeen on usein vaikeaa ja ongelmat voivat johtua niin rajoitetusta koulutustarjonnasta kuin työmarkkinoiden haluttomuudesta palkata vammaisia henkilöitä.

Kehitysvammaisten ja osatyökykyisten työllistämässä tulee siirtyä työosuusrahasta kohti osittaista palkkatyötä ja tehtävän mukaista palkkausta. Näin toimien vammaisten henkilöiden työpanos aletaan asteittain nähdä samanarvoisena kuin muiden vastaavaa työtä tekevien. Tätä päämäärää kohti tulee Kotkan kaupungin pyrkiä aktiivisesti ja ennakkoluulottomasti.

Otteita vammaisyleissopimuksen artiklasta 24, Koulutus:

”vammaiset henkilöt pääsevät kattavaan, laadukkaaseen ja maksuttomaan ensimmäisen asteen sekä toisen asteen koulutukseen yhdenvertaisesti muiden kanssa niissä yhteisöissä, joissa he elävät”

”vammaisia henkilöitä varten tehdään heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaiset kohtuulliset mukautukset”

”näkövammaisten, kuurojen, kuulovammaisten tai kuurosokeiden, erityisesti lasten, koulutus annetaan yksilön kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisilla kielillä, viestintätavoilla ja -keinoilla sekä ympäristöissä, jotka mahdollistavat oppimisen ja sosiaalisen kehityksen maksimoinnin”

”vammaisille henkilöille annetaan syrjimättä ja yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus yleiseen kolmannen asteen koulutukseen, ammattikoulutukseen, aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen”

Otteita vammaisyleissopimuksen artiklasta 27, Työ ja työllistyminen:

”suojella vammaisten henkilöiden oikeuksia oikeudenmukaisiin ja suotuisiin työoloihin yhdenvertaisesti muiden kanssa, mukaan lukien yhdenvertaiset mahdollisuudet ja sama palkka samanarvoisesta työstä, turvalliset ja terveelliset työolot, mukaan luettuna suojelu häirinnältä, sekä epäkohtiin puuttuminen”

”edistää vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä ja edetä urallaan työmarkkinoilla sekä heidän avustamistaan työn löytämisessä, saamisessa ja säilyttämisessä sekä työhön palaamisessa”

7. TERVEYS JA KUNTOUTUS

Vammaisilla henkilöillä on oikeus, kuten kaikilla muillakin, käyttää yleisiä terveydenhuollon ja sairaanhoidon palveluita. Vain silloin, kun yleiset palvelut eivät ole riittäviä tai sopivia, palvelut tulisi saada erityishuoltona jonkin muun kuin perustuslain ja potilaslain mukaan. Terveysneuvonta (mukaanlukien ehkäisy- ja perhesuunnittelu), mielenterveys- ja päihdepalvelut ja niihin liittyvä ohjaus kuuluvat myös vammaisille ja niitä on tarjottava yksilöllisesti huomioiden mahdollisesti tarvittavat viestinnän erityistarpeet. Terveydenhuoltopalveluiden ja vammaispalveluiden järjestämisvastuu kotkalaiselle henkilölle on Kymenlaakson hyvinvointialueella.

Kuntoutuksen tarkoituksena on parantaa ihmisen toimintakykyä sekä tukea itsenäistä selviytymistä ja hyvinvointia. Vamman johdosta tarvittava kuntoutus voi olla esimerkiksi lääkinnällistä kuntoutusta, sosiaalista kuntoutusta tai ammatillista kuntoutusta ja sitä järjestävät esimerkiksi Kela ja vakuutusyhtiöt, mutta myös terveydenhuoltopalveluja järjestävä Kymenlaakson hyvinvointialue. Kuntoutus voi sisältää erilaisia palveluja, kuten neuvontaa, terapiaa, koulutusta, apuvälineitä ja rahallista tukea kuntoutuksen ajalle. Kuntoutuksen saaminen edellyttää julkisessa terveydenhuollossa laadittua kuntoutussuunnitelmaa.

8. VAPAA-AIKA

Vammaisilla henkilöillä on oikeus osallistua kulttuurielämään, kehittää luovia, taiteellisia ja älyllisiä kykyjään ja ymmärrystään. Lisäksi vammaisten tulee pystyä osallistumaan myös liikunnan tilaisuuksiin sekä osallistujina että yhdenvertaisina katsojina muiden kanssa. Siksi on oleellista varmistaa tilojen ja palveluiden esteettömyys ja yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet. Vapaa-ajan palvelut on tarkoitettu kaikille kuntalaisille. Monipuoliset kulttuuri ja vapaa-ajan palvelut vahvistavat kaikkien kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta. Vammaisten ihmisten moninaisuus tulee huomioida myös tapahtumia suunniteltaessa, sillä avustaja on voitava ottaa mukaan vammaisen apuvälineestä riippumatta eli kaikilla apua tarvitsevilla ei ole pyörätuolia käytössään ja avustajalippuja tulee olla saatavilla kaikkiin katsomoihin.

Otteita vammaisyleissopimuksen artiklasta 30, Osallistuminen kulttuurielämään, virkistys- ja vapaa-ajantoimintaan ja urheiluun:

”pääsevät paikkoihin, joissa tarjotaan kulttuuriesityksiä tai -palveluja, kuten teattereihin, museoihin, elokuvateattereihin, kirjastoihin ja matkailupalveluihin, ja pääsevät mahdollisuuksien mukaan kansallisen kulttuurin kannalta merkittäviin monumentteihin ja kohteisiin”

”varmistetaan, että vammaiset henkilöt pääsevät urheilu-, virkistys- ja matkailupaikkoihin”

”varmistetaan, että vammaiset lapset voivat yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa osallistua leikki-, virkistys-, vapaa-ajan- ja urheilutoimintaan, mukaan lukien koulujärjestelmässä tarjottava toiminta”

9. JÄRJESTÖTOIMINTA JA VAIKUTTAMINEN

Järjestöt, yhdistykset ja kolmannen sektorin toimijat edistävät monin tavoin, kansalaisten hyvinvointia, arjen hallintaa, sosiaalista elämää ja myös työelämässä tarvittavaa osaamista. Vammaisjärjestöt ovat tärkeässä asemassa tietoisuuden lisäämisessä vammaisuudesta ja ennakkoluulojen poistamisessa. Vammaisjärjestöjen toiminta on vaikuttaa merkittävästi myös lainsäädäntöön ja palvelutoimintaan.

10. VAMMAISNEUVOSTO

Kotkan kaupunginhallitus on vahvistanut Kotkan vammaisneuvostolle toimintasäännön 30.8.2021 (linkki dokumenttiin). Vammaisneuvosto koostuu kuudesta vammaisjäsenestä, kaupungin hallituksen edustajasta, kolmesta lautakuntaedustajasta ja Kymsoten edustajasta (Kymenlaakson hyvinvointialue). Lisäksi toimintasäännössä on lueteltu useita eri tahoja, joilla on vammaisneuvoston kokouksissa puhe- ja läsnäolo-oikeus, kuten esim. nuorisovaltuuston edustajalla.

Vammaisneuvoston alaisuudessa toimii myös Esteetön Kotka -työryhmä, joka koostuu neljästä vammaisneuvoston jäsenestä ja yhdestä ikäihmisten neuvoston jäsenestä.

Vammaisneuvoston tehtävänä on mm. edistää vammaisten henkilöiden tasa-arvoisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa, edistää viranomaisten, vammaisten henkilöiden ja vammaisjärjestöjen yhteistoimintaa kaupungissa sekä antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita ja esityksiä vammaisiin liittyvissä asioissa.

Vammaisneuvoston nykyiseen toimintasääntöön on tullut valtuustokauteen 2017-2021 verrattuna useita parannuksia. Kaupungin hallituksen edustaja, jota ei ole aiemmilla kausilla ollut, ja lautakuntien edustajat nimetään varsinaisista jäsenistä, kun edellisellä kaudella moni lautakunta edustaja oli monesti lautakunnan varajäsen. Uutta on myös kolmihenkinen vammaisneuvoston jäsenistä koostuva työvaliokunta, mikä valmistelee vammaisneuvoston käsiteltäviksi tulevia asioita sekä huolehtii vammaisneuvoston antamista tehtävistä.

11. VAMMAISVAIKUTUSTEN ARVIONTI

Vammaisvaikutusten etukäteisarvionti eli päätösten vaikutus vammaisten henkilöiden elämään tulisi sisällyttää kaupungin suunnitteluun ja päätöksentekoon päätöksenteon seurausten arvioimiseksi, niiltä osin, kun se koskee vammaisia henkilöitä. Tavoitteena voisi olla kaupungin virkamiesten ja päättävien toimielinten yhteinen malli, missä mm. määriteltäisiin, milloin päätösten vaikutusten arviointia tehdään ja millä tavalla. Yhdenmukaisella toimintamallilla, jossa vammaisten arkea pohdittaisiin jokaisen projektin yhteydessä, vammaisten oikeudet olisivat useammin esillä kaupungin eri päättävissä luottamuselimissä.

12. Kotkan vammaispoliittisen ohjelman toimenpiteet alaotsikoittain

2. ELÄMINEN ITSENÄISESTI, OSALLISUUS JA YHDENVERTAISUUS

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään
Syrjimättömyys	Lisätään kohtuuhintaisten esteettömien asuntojen tarjontaa	
	Vammaisille maksettavan palkan ym. työstä maksettavien korvausten saattaminen yleiselle tasolle	

3. ESTEETTÖMYYS JA SAAVUTETTAVUUS

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään
Esteettömyyden huomioiminen kaikissa kaupungin toiminnoissa	Tehdään Kotkan kaupungin toimintoja koskeva esteettömyyssuunnitelma	Kaupungin hallitus /
	Yhdenvertaisuus- ja esteettömyyskoulutuksen järjestäminen	
Rakennetun ympäristön esteettömyys	Esteettömyyskorjauksiin varataan budjetissa varoja	Kaupungin hallitus / Teknisten palveluiden vastuualue /
	Esteettömyyden huomioiminen kaavoituksessa	Kaupunkisuunnittelun vastuualue / Vammaisneuvosto / Antaa lausuntoja
	Esteettömyyselvytys julkisten rakennuskohteiden rakennusluvan ehdoksi (uudisrakentaminen ja rakennusluvan vaativat korjaukset)	Teknisten palveluiden vastuualue: - Rakennusvalvonta /
	Esteettömyyden huomioiminen rakentamisessa	Teknisten palveluiden vastuualue: - Rakennusvalvonta / - Rakennussuunnittelu / - Talorakennuttaminen /
	Infran korjaaminen esteettömäksi	Teknisten palveluiden vastuualue: - Infran rakennuttaminen / Vammaisneuvosto / Tekee ehdotuksia korjattavista kohteista
	LE pysäköintipaikkojen rakentaminen esteettömyysasetuksen mukaisesti	Kaupunkisuunnittelun vastuualue / Teknisten palveluiden vastuualue /
Liikenteen	Lisätään esteetöntä julkista liikennettä.	Kaupunkirakennevaliokunta:

esteettömyys	Liikennratkaisujen suunnitteluun tulee ottaa mukaan myös vammaisia henkilöitä.	- Joukkoliikennejaos / Etelä-Kymenlaakson henkilöliikenneyksikkö /
	Huomioidaan julkisessa liikenteessä apuvälineiden käyttäjät. EU:n vammaiskortilla avustaja kulkee maksutta vammaisen mukana.	Kaupungin hallitus / Kaupunkirakennevaliokunta: - Joukkoliikennejaos /
Yleisten palveluiden saavutettavuus	Säännöllinen ja monitasoinen tiedottaminen (aiheina esim. palvelut, lainsäädäntö, tutkimus sekä harrastusmahdollisuudet)	Kaupunkikehityksen ja viestinnän yksikkö /
	Palvelupolkujen kehittäminen asiakasosallisuuden ja -lähtöisyyden näkökulmasta	Kaupunkikehityksen ja viestinnän yksikkö /
	Erilaisten viestintätapojen hyödyntäminen palvelujen yhteydessä (selkokieli, viittomakieli, pistekirjoitus, puhetta tukevat ohjelmistot)	Kaupunkikehityksen ja viestinnän yksikkö /
Tiedottaminen esteettömyysasioista	Tiedot esteettömistä tiloista / LE pysäköintipaikoista	Kaupunkikehityksen ja viestinnän yksikkö /
	Viestintä tapahtumien esteettömyydestä	
	Kulttuuri- ja urheilutapahtumien järjestäjiltä selvitys tapahtuman esteettömyydestä	Kotkan kulttuuri- ja tapahtumapalvelut/ Ohjeet tapahtumien järjestäjille
Vammaispalveluiden saavutettavuus	Vammaispalvelulain nojalla myönnettävistä palveluista tiedottaminen	Kymenlaakson hyvinvointialue /
	Vammaisten asumispalvelut tulee järjestää muun asutuksen yhteyteen peruspalveluiden ja liikenneyhteyksien läheisyyteen	Kymenlaakson hyvinvointialue /
	Vaikeavammaisten kuljetuspalvelujen sujuva toiminta	Kymenlaakson hyvinvointialue /

4. TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN JA TURVALLISUUS

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään
Vammaisten oikeuksien toteutuminen	Kotkan kaupungin kaikissa toiminnoissa on lähdettävä syrjimättömyysperiaatteesta	Kaupungin hallitus sekä sen alaiset toiminnot / Hyvinvointilautakunta sekä sen alaiset toiminnot / Kasvatuksen ja koulutuksen lautakunta sekä sen alaiset toiminnot / Kaupunkirakennelautakunta sekä sen alaiset toiminnot / Ympäristölautakunta sekä sen alaiset toiminnot / Ikäihmisten neuvosto / Nuorisovaltuusto / Vammaisneuvosto / Kymenlaakson hyvinvointialue /
	Yhdenvertaisuus- ja esteettömyyskoulutusta tulee tarjota laajasti ammattihenkilöille	
	Aktiivinen ja säännöllinen tiedotus	
Turvallisuusriskien vähentäminen	Vammaisille lapsille muodostettava tukiverkosto estämään syrjintää ja kiusaamista	Hyvinvointilautakunta / Varhaiskasvatuksen vastualue / Kymenlaakson hyvinvointialue /
	Tarjotaan turvallisuutta tukevia palveluja esim. turvalliset ja yksityisyyttä korostavat asumismuodot	
	Henkilökohtaisten avustajien ensiapukoulutus	
Turvallinen asuminen	Asunnon muutostöiden tukeminen esim. hälytysjärjestelmät tms. yhteydenpitokeinot ympärivuorokautiseen tukeen	
	Yhteisasumisessa esim. asumisyksikössä hyödynnetään	

	tilasuunnittelun keinot turvallisuuden ja kotirauhan luomiseksi	
Kiusaamisen, kaltoinkohtelun ja väkivallan vähentäminen	Vanhemmuuden tukeminen vaikuttavilla tukipalveluilla ja vanhemmuuskoulutuksella	
Väkivallan tunnistaminen ja avun saannin turvaaminen	Tietoisuuden ja tiedon lisääminen vammaisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamiseksi	
	Avunsaannin saavutettavuus: väkivaltailmoitukset otetaan vakavasti, sote-ammattilaisten ja hälyhenkilökunnan kouluttaminen väkivallan tunnistamiseksi, jokaisessa kaupungin palveluyksikössä toimintaohjeet	
Väkivallan ehkäisy	Omien rajojen ja turvataitojen sekä väkivallan tunnistamistaitojen opettaminen vammaiselle henkilölle	

5. PERHE-ELÄMÄ JA VANHEMMUUS

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään
Vammaisperheiden tuen tarpeen tunnistaminen sekä tukeminen	Tarjotaan palveluohjausta sekä riittävää tukea lapsen ja parisuhteen hoitoon	
	Perheille nimetään omatyöntekijä perhepalveluista, kun pääasiallinen asiakkuus on perhepalveluissa	
	Vertaistuki	
Lapsen huomioiminen aikuisten palveluissa	Lapsen näkökulman huomioiminen	
	Lapsilähtöisten menetelmien käyttäminen	
	Organisaatioiden välisen yhteistyön lisääminen	
	Ammattihenkilökunnan koulutus ja vanhempien ohjaus sekä neuvonta	

6. VARHAISKASVATUS, KOULU JA TYÖ

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään
Vammaisten lasten ja nuorten kehitystä tuetaan varhaiskasvatuksessa ja koulussa	Vammaisten lasten varhaiskasvatus tulee järjestää osana tavallista päivähoidtoa. Erityistä tukea tarvitseville lapsille annetaan tarvittava tuki.	
	Estetään syrjäytymistä ja kiusaamista lisäämällä asennekasvatusta ja erilaisuuden kohtaaminen otetaan osaksi varhaiskasvatuksen ja koulutuksen muuta sisältöä	
	Lisätään vammaisille soveltuvaa koulutustarjontaa	
	Jatketaan ilman toisen asteen tutkintoa olevien nuorten tukemista pääsemään koulutuspolulle	
Tuetaan kehitysvammaisten ja osatyökykyisten työllistymistä Kotkan kaupungin ja eri yritysten palkkalistoille	Nähdään vammaisten henkilöiden osittainkin työpanos samanarvoisena kuin muiden vastaavaa työtä tekevien	
	Kotkan kaupunki työnantajana voi näyttää esimerkkiä osatyökykyisten työllistämässä ja yhdenvertaisen palkan maksamisessa	
	Kannustetaan työnantajia palkkaamaan osatyökykyisiä töihin tukemalla työnantajia esim. rahallisesti	
	Hankitaan osatyökykyisen henkilön tarvitsemia välineitä/ohjelmia työllistymisen tukemiseksi	

7. TERVEYS JA KUNTOUTUS

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään

8. VAPAA-AIKA

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään
Tuetaan vammaisten henkilöiden osallistumista vapaa-ajan palveluihin	Vapaa-ajan palvelujen saavutettavuuden takaaminen	
	Vapaa-ajan palvelujen esteettömyyden takaaminen	
	Esteettömyys- ja saavutettavuusmerkit liikunta-, kulttuuri- ym. harrastus- ja vapaa-ajanviettopaikoille	
	Kohtuuhintaisten vapaa-ajan palvelujen tarjonta vammaisille	
	Kaupunki uudistaa kriteerit avustuksia myönnettäessä. Tulevaisuudessa tukea myönnettäessä huomioitaisiin <ul style="list-style-type: none"> tapahtumien/näyttelyiden esteettömyys ja saavutettavuus yhdistysten välinen yhteistyö pienet yhdistykset, varsinkin joilla ei ole isoa valtakunnallista järjestöä tukena 	
	Kotkan kaupungin ja eri yhdistysten välisen yhteistyön lisääminen	
	Järjestöjen ja urheiluseurojen osallistaminen myös vammaisten vapaa-ajan palvelujen järjestämiseen	
	Vammaisten ottaminen mukaan harrastustoimintaan yhdenvertaisina jäseninä	
	Erityistarpeet huomioitava mm. kouluttujen liikuntaohjaajien avulla	
	EU:n vammaiskortilla avustaja maksutta kaikkiin kulttuurin ja liikunnan tilaisuuksiin	

	Isoihin tapahtumiin LE-pysäköintipaikkoja, selvitys tapahtumailmoituksessa	
--	--	--

9. JÄRJESTÖTOIMINTA JA VAIKUTTAMINEN

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään
Vammais- ja potilasyhdistysten toimintaedellytysten parantaminen	Kaupungin ja järjestöjen yhteistyötä kehitetään <ul style="list-style-type: none"> lisäämällä avointa keskustelua ja vuorovaikutusta järjestöjen, viranomaisten ja päättäjien kesken Kumppanuustalo Viikarin yhteisen toiminnan lisääminen: kaupungin/ Viikarin koolle kutsumat ja ohjaamat säännölliset tapaamiset, työpajat kaikille avoimien tapahtumien tai usean yhdistyksen yhteisesti järjestämien tapahtumien tukeminen tarjoamalla esim. ilmaisia tiloja, tukea ja opastusta markkinointiin ja lupa-asioissa tai tapahtumien organisoinnissa 	
	Yhdistysten kanssakäymistä on tuettava	
	Järjestötoiminnalle on tarjottava esteettömiä tiloja ja esteellisiin tiloihin on tehtävä tarpeellisia korjauksia, jotta kaikilla on mahdollisuus päästä toimintaan mukaan	

10. VAMMAISNEUVOSTO

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho / tapa, jolla toimenpidettä edistetään
Vammaisneuvoston toimintaedellytysten parantaminen	Päätöksiä valmisteltaessa ja hankkeita suunniteltaessa on varhaisessa vaiheessa otettava vammaisneuvostosta edustus mukaan suunnitteluun tai vähintään pyydettävä lausunto vammaisneuvostolta. Vammaisneuvosto käsittelee lausuntopyynnöt kokouksessaan.	
	Vammaisneuvosto lisää näkyvyyttä ja tiedottaa toiminnastaan	
	Lautakuntien ja vammaisneuvoston välisen yhteistyön parantaminen (vammaisneuvostossa olevien lautakuntaedustajien rooli)	
Toiminnan läpinäkyvyys ja vane-tietoisuuden lisääminen	Esityslistat ja pöytäkirjat kaupungin nettisivuilla	
	Vammaisneuvosto kertoo kuulumisiaan fb-sivullaan	Vammaisneuvosto / työvaliokunta
	Laaditaan esite, jossa esitellään vanen toimintaa, kuntavaikuttamista, vammaisen kuntalaisen vaikuttamismahdollisuuksia ja -väyliä	Vammaisneuvosto yhdessä Kaupunkikehityksen ja viestinnän yksikön kanssa
	Laaditaan tiedotussuunnitelma ja edetään sen mukaan	Vammaisneuvosto /
Yhteistyö muiden kanssa	Yhteistyö Kymenlaakson muiden kuntien vammaisneuvostojen kanssa	
	Yhteistyö Kymenlaakson ulkopuolisten kuntien vammaisneuvostojen kanssa	
	Yhteistyö Kotkan kaupungin muiden vaikuttamiselimien kanssa (ikäihmisten neuvosto, nuorisovaltuusto)	
Vammaisten		

osallistaminen ja vaikutusmahdollisuuksien avaaminen		
--	--	--